

Teksten: Genesis 35: 16-29 en Matteus 5: 1-12

Lieve mensen,

In het verhaal uit Genesis hoorden we, dat twee mensen sterven. Rachel sterft in haar kraambed en daarna sterft Izaäk, oud en der dagen verzadigd. Izaäk sterft liefdevol omgeven door zijn zoons Ezau en Jacob.

Het verhaal vertelt ons hoe het in het leven kan gaan. Dat de dood zich zomaar te vroeg en onverbiddeijk bitter meldt én dat het leven vervuld is en bijna organisch overgaat in sterven.

Als we het bord met kruisjes bekijken dan zien we die uitersten daarin terug. Nee geen moeder die als Rachel in haar kraambed stierf, maar wel mensen bij wie zomaar of na ziekte in de volle bloei hun leven stopte, en veel mensen die oud en verzadigd van het leven van ons heengingen.

Het sterven van Rachel stemt bitter, dat bittere ervaart ze zelf, zo blijkt in het kiezen van de naam Ben – Oni, dat betekent ‘zoon van het ongeluk’. Opmerkelijk genoeg steekt Jacob daar en stokje voor en geeft hem een andere naam, hij noemt hem Benjamin, zoon van het geluk, gelukskind of zoon van de rechterkant, de kant van God. De vader, de levende, trekt zijn zoon, zijn kind, zijn toekomst naar het leven toe. ‘Jij mag vrij zijn van het lot van je moeder, jij mag het geluk proeven.’

Het sterven van Izaak is van een andere orde, hij die lacht, sterft in zijn 180^e jaar. De Bijbelse leeftijden staan voor iets anders dan de jaarringen van onze levens. Zo staat 180 voor een voltooid en goed leven. ‘Verzameld bij zijn verwanten.’ Zo wens je het ieder mens toe. Maar zo gaat het helaas te vaak niet. Van Rachel leren we hoe kwetsbaar het leven is. Van Izaak leren we hoe vervuld een leven mag raken, dat het voltooid mag eindigen.

Bij beide soorten sterven geldt wat Manu Keirse in zijn boek *Helpen bij verlies en verdriet* schrijft: “Uit onderzoek blijkt dat je de aanwezigheid van een geliefde nog lang kunt voelen na zijn of haar dood. De dood transformeert relaties, maar beëindigt ze niet. Alles wat je heeft verbonden, geraakt, geboeid in die persoon,

is niet verdwenen met zijn of haar dood. Je moet - je kunt, zou ik zeggen - het in een andere vorm integreren in je verder leven.' (53).

De dichter Rilke zag dit ook in. Hi waarschuwt eerst voor te snel zoeken of geven van troost. Zo schreef hij in een brief: 'Woorden... zijn er woorden die kunnen troosten?' Rilke is terughoudend als het gaat om troost. Des te dieper het verlies ons leven treft, des te meer is het een opgave om wat we hopeloos zijn verloren nieuw, anders en voorgoed in bezit nemen. Dat we de ander met ons meedragen in onze harten, in ons innerlijk, dat ze daar bij ons blijven, met ons mee gaan. Er zijn mensen bij wie dat vanzelf gaat, er zijn mensen die blijven dolen in gemis, leegte en verdriet. Geen rouwen is gelijk. De dichter Rilke wijst ons er verder ook op, dat als we alleen geloven dat de gestorvenen in de hemel zijn, bij God, en niet in ons binnenste, dat ze ons dan zomaar minder nabij zijn, dat er dan een afstand blijft in ons gevoel. Rilke is daar zeer uitgesproken in. Hij schrijft woorden die je meer voelt dan begrijpt: 'Wie mij stierf, stierf me zagezegd recht het hart in.' Daar, recht in het hart, overleeft de relatie. Daar leeft onze dierbare dode voort. En weet zich geborgen. Rilke maant ons om voorzichtig te zijn met troost. Want door te snel bij de pijn en de rouw weggehaald te worden, kan de nabestaande die pijn niet in het hart doorleven en doorlijden. Als die weg wel is afgelegd, komt er iets van het geheim van die ene zaligspreking van Jezus aan het licht: *Zalig zijn zij die treuren, want zij zullen getroost worden.* Ja, wees voorzichtig met troost ... Kun je het uithouden in het verdriet, de taal die dikwijls liefdestaal is, verstaan? Kunnen we de verdrietige voldoende ruimte geven om in de pijn van het missen te zijn?

Jezus breekt een lans voor troost als hij zegt: *Zalig wie treuren,*
 want zij zullen getroost worden...

Het woord zalig vertelt al veel over wat Jezus bedoelt. Zalig zijn betekent bewaard blijven, schuldeloos en ongeschonden zijn vanbinnen, ook betekent zalig heil. In het treuren over een beminde dode, die je zelf in je binnenste bewaart, en bij God bewaard weet, ervaar je iets van heil. Dat heil wil zeggen: in de gebrokenheid en in het gemis, in de rauwe rouw, kun je terwijl je er middenin zit, soms ineens ook iets van heelheid ervaren. Dat is het geheim van het bidden. Ja, de zaligsprekingen zijn eigenlijk gebeden. Want de berg waarop Jezus

staat heeft met bidden en met geestelijk leven baren te maken. In de gebrokenheid baar je biddend verbinding met je dierbare, die in het gestorven zijn je tegelijk zo teder nabij is. In die ervaring gloort harmonie in de grootst mogelijke tegenstelling, die van leven en dood.

Zalig wie treuren. Uit het woord dat Jezus voor treuren gebruikt, blijkt dat hij zich hier richt tot mensen die een dode be-treuren. En Jezus belooft dat die getroost zullen worden. Om wat voor troost gaat het hier? Het troosten van Jezus is troost die van God komt. Dat gebeurt in het verborgene, in het binnenste van de mens. Een enkele keer is iemand zo ontroostbaar dat een mens sterft van gemis, dan neemt God deze breekbare ziel bij zich.

Kan onze troost ook van God komen? Zeker kan dat. Het vraagt van ons dat we ons helemaal niet bezig houden met het moeten troosten, maar dat ons handelen vanuit het gebied van het om-niet komt. Zoals we kunnen geven om niet, zo kunnen we troosten om niet, door te zijn, niks te willen, door uit te houden.

Tot slot. Het gaat de verbeelding bijna te boven, maar als zij die van ons heengingen ons hier en thuis zouden kunnen aanschouwen, stel dat dit kon... Met welke ogen zouden onze lieve gestorvenen naar ons kijken? Wat zou hun ziel ons toefluisteren? 'Ik ben waar ik ben, ik rust in mijn lot. Ga jij, lieve levende, jouw weg, keer als Jacob naar het leven, en ga met God.'

Amen